

Joanna Juchniewicz¹

O potrzebie zreformowania mechanizmów odpowiedzialności za naruszenia Zasad Etyki Poselskiej

Słowa kluczowe: posłowie, odpowiedzialność, zasady etyki poselskiej, Komisja Etyki Poselskiej

Keywords: Members of Parliament, accountability, rules of ethics of deputies, Deputies' Ethics Committee

Streszczenie

Wobec niskich standardów życia publicznego istnienie i działalność Komisji Etyki Poselskiej stanowią niezbędne aspekty polskiego parlamentaryzmu. Głównym, chociaż nie jedynym, zadaniem Komisji Etyki Poselskiej jest reagowanie na działania posłów naruszających przyjęte w 1997 r. Zasady Etyki Poselskiej. Po ponad dwudziestu latach doświadczeń Komisji można wskazać obszary, w których dostrzegalne są dysfunkcje np. skład komisji, mechanizm wymierzania i rodzaj wymierzanych kar. Dokonaną w 2018 r. zmianą regulaminu Sejmu, wprowadzono także nowy mechanizm egzekwowania wobec posłów odpowiedzialności za działania naruszające standardy etyczne mające miejsce podczas posiedzeń izby, jak i na terenie podlegającym Kancelarii Sejmu, co w praktyce pozwala mówić o dualizmie odpowiedzialności.

---

¹ ORCID ID: 0000-0002-7837-0963, doktor habilitowany, Katedra Prawa Konstytucyjnego i Nauki o Państwie, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. E-mail: joanna.juchniewicz@uwm.edu.pl.

Abstract**On the Need to Reform the Mechanisms of Accountability
for Violations of the Rules of Ethics of Deputies**

Considering the poor standards of public life, the existence and functioning of the Deputies' Ethics Committee constitute essential elements of the Polish parliamentarism. Although not the only one, the principal task of the Deputies' Ethics Committee is to react to the actions of deputies that violate the rules of ethics of deputies adopted in 1997. After more than 20 years of the Committee's operation, we can identify areas where there are noticeable dysfunctions, e.g. the composition of the Committee, the mechanism of imposing penalties and their type. With the 2018 amendment to the Standing Orders of the Sejm, a new mechanism was also introduced to hold deputies accountable for actions violating ethical standards occurring during sessions of the chamber as well as on the premises under the authority of the Chancellery of the Sejm, effectively allowing us to speak of a duality of accountability.

✱

I.

Nie trzeba być wnikliwym obserwatorem sceny politycznej, by dostrzec niską jakość debaty publicznej. Dyskurs polityczny coraz częściej zamiast opierać się na merytorycznych argumentach, przepełniony jest populistycznymi hasłami, nieprawdziwymi informacjami, wprowadzającymi słuchających w błąd. Zdarza się także, i nie są to przypadki szczególnie rzadkie, że zachowania parlamentarzystów na sali posiedzeń, jak i poza nią, sposób komunikowania się z otoczeniem nie odpowiadają, eufemistycznie rzecz ujmując, powadze mandatu parlamentarnego i izby, której parlamentarzysta jest członkiem. Dlatego też współcześnie dla efektywnego funkcjonowania organu przedstawicielskiego konieczne jest istnienie mechanizmów pozwalających reagować na przypadki niewłaściwego wykonywania mandatu, naruszania powagi izby. Celem opracowania jest przedstawienie wybranych zagadnień związanych z funkcjonowaniem sejmowej Komisji Etyki Poselskiej, wskazanie w jakich obszarach dostrze-

galne są dysfunkcje w jej pracy², a także w jakim kierunku powinny iść zmiany, by dbałość o etyczne wykonywanie mandatu nie była iluzoryczna. Obszerność zagadnienia nie pozwala skupić się na wszystkich krytycznie ocenianych aspektach działalności Komisji Etyki Poselskiej, ale ich zasygnalizowanie może stać się przyczynkiem (kolejnym³) do podjęcia szerszej debaty na temat koniecznych zmian w sferze odpowiedzialności posłanek i posłów za swoje zachowania.

II.

Powołanie Komisji Etyki Poselskiej (KEP)⁴ było odpowiedzią na postulaty stworzenia organu, który będzie stał na straży właściwego wykonywania mandatu. Zadania KEP zostały wskazane w załączniku do Regulaminu Sejmu⁵ zawierającym przedmiotowy zakres działań komisji sejmowych. W sferze jej właściwości znalazły się m.in. sprawy opracowania Zasad etyki poselskiej, ich uzupełniania i korygowania oraz upowszechnianie ich wśród posłów, rozpatrywanie spraw posłów, którzy zachowują się w sposób nieodpowiadający godności posła⁶. Z chwilą powołania KEP to właśnie opracowanie Zasad sta-

---

² Poza rozważaniami pozostaną te zagadnienia, które wskazał w swojej publikacji M.M. Wiszowaty, a które nadal pozostają aktualne: ogólność użytych sformułowań, niekompletność Zasad Etyki, nierealizowanie przez Komisję Etyki Poselskiej zadania obejmującego uzupełnianie i korygowanie oraz upowszechnianie Zasad Etyki Poselskiej wśród posłów, M.M. Wiszowaty, *O potrzebie przywrócenia sądu honorowego i wprowadzenia przeprosin poselskich i senatorskich do polskiego prawa parlamentarnego*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2017, nr 5, s. 123.

³ Jak słusznie stwierdza M.M. Wiszowaty, zagadnienia związane z aspektami etycznego wykonywania mandatu, działalności Komisji Etyki Poselskiej nie budzą należytego zainteresowania w nauce, M.M. Wiszowaty, op.cit., s. 103.

⁴ Komisja Etyki Poselskiej została utworzona Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 28 października 1997 r. (M.P. Nr 80, poz. 779). W pierwszej Komisji zasiadali: O. Krzyżanowska, K. Działocha, B. Pęk i G. Schreiber.

⁵ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. M.P. 2021, poz. 483 ze zm.).

⁶ Do zadań KEP należy również rozpatrywanie poselskich oświadczeń o stanie majątkowym. Ten aspekt działalności komisji nie stanowi przedmiotu rozważań w niniejszym artykule.

ło się podstawowym zadaniem, obecnie zaś Komisja zajmuje się głównie rozpatrywaniem spraw posłów, wobec których wpłynęły skargi.

Niewątpliwą inspiracją były dla Komisji prace brytyjskiej Komisja ds. Standardów w Życiu Publicznym, znanej jako Komisja Nolana⁷ i opracowane przez nią Siedem Zasad Życia Publicznego⁸. Komisja podjęła również współpracę z przedstawicielami nauki, zapraszając ich do przygotowania ekspertyz umożliwiających spojrzenie na problematykę z kilku płaszczyzn. Z analizy przebiegu prac Komisji można wysnuć kilka wniosków, kluczowych także z punktu widzenia późniejszego funkcjonowania komisji. Przede wszystkim intencją komisji było, by zasady etyki odnosiły się przede wszystkim do sytuacji powstających na styku interesu publicznego i prywatnego, a w mniejszym stopniu nieodpowiedniego wypowiedzania czy zachowywania się posłów. Opracowując zasady etyki członkowie komisji widzieli w nich mechanizm chroniący interesy publiczne państwa i ułatwiający posłom wybrnięcie z sytuacji konfliktu między ich prywatnym interesem a interesem publicznym. Inną z poruszanych kwestii był sposób sformułowania zasad. Komisja, przychyliła się do opinii przedstawionej przez prof. Nagórno, że nie jest możliwe zapisanie zasad etyki w formie bardzo precyzyjnych i wyczerpujących norm etycznych⁹, dlatego muszą

⁷ Komisja powstała w 1994 r. Efektem jej prac było wspomniane już uchwalenie Siedmiu Zasad Życia Publicznego, ale również powołanie przez Izbę Gmin Komisji ds. Standardów i Przywilejów oraz Parlamentarnego Komisarza ds. Etyki oraz uchwalenie w 1996 r. Kodeksu Postępowania Posłów, więcej czytaj: J. Arcimowicz; B. Łaciak, *Komisja Etyki Poselskiej – refleksje o etyce parlamentarzystów*, Warszawa 2017, s. 10.

⁸ Były to zasady: bezinteresowności (podejmowanie działań w imię interesu publicznego i niepodejmowanie działań, które stwarzałyby podejrzenia o istnieniu związku między interesem publicznym i prywatnym); integralności (niewchodzenie w żadne zależności natury finansowej, materialnej, osobistej od osób i organizacji, które mogłyby mieć wpływ na wykonywanie obowiązków publicznych); obiektywizmu (podejmowanie decyzji tylko w oparciu o kryteria merytoryczne); odpowiedzialności (podawanie się kontroli społecznej i odpowiednim formalnym procedurom wyjaśniającym); jawności (dostęp do informacji i publiczne uzasadnianie podjętych decyzji); uczciwości (czytelne rozwiązywanie konfliktów interesów na rzecz interesu publicznego); przywództwa (obowiązek osób piastujących stanowiska kierownicze dbania o wysokie standardy etyczne, promowanie i wspieranie postaw etycznych wśród podwładnych), za J. Arcimowicz, B. Łaciak, *op.cit.*, s. 8.

⁹ „Z góry trzeba rozsądnie przyjąć, że niemożliwe jest zapisanie w zasadach etyki poselskiej bardzo precyzyjnych i wyczerpujących norm etycznych, określających postępowanie posłów, gdyż życie jest zawsze bogatsze, niż możliwość zapisania w kategoriach zasad etycznych. Od tego są więc także ludzie, którzy odwołując się do własnej intuicji

być one sformułowane w dosyć ogólny sposób¹⁰. Ponadto, mimo poglądu O. Krzyżanowskiej, że zasady powinny być poddane wewnętrznej hierarchizacji¹¹, Komisja nie zdecydowała się na ich zhierarchizowanie, co w konsekwencji nie pozwala przyjąć, że są wśród przyjętych zasad zasady ważniejsze czy mniej istotne. Wszystkie mają doniosłe znaczenie i wszystkie winny być traktowane jako równorzędne¹².

Sejm uchwalił Zasady Etyki Poselskiej 17 lipca 1998 r.¹³ W uchwale wymieniono 5 zasad, jakimi winni kierować się posłowie wykonując mandat. Nie jest to katalog zamknięty, bowiem w art. 1 uchwałodawca, odwołując się do art. 1 ust. 1 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora¹⁴, zobowiązał posłów do wykonywania mandatu w zgodzie z obowiązującym porządkiem prawnym, ogólnymi zasadami etycznymi oraz solidarną troską o dobro wspólne. Należy zatem przyjąć, że wskazane w uchwale zasady mają szczególnie doniosły dla realizacji mandatu parlamentarnego charakter, ale nie zwalniają posłów od postępowania zgodnego z innymi, powszechnie przyjętymi zasadami etyki. Zachowując się w sposób odpowiadający godności posła, posłowie winni kierować się bezinteresownością, jawnością, rzetelnością, dbałością o dobre imię Sejmu, odpowiedzialnością. Celem uniknięcia czy zminimali-

---

moralnej, własnego doświadczenia, a także powszechnego uczucia innych ludzi – choć bywa to ułomne – będą w stanie, w oparciu o przyjęte zasady ocenić także postępowanie moralne określonych osób. Żadne zasady etyki nie zwolnią więc samych zainteresowanych i ludzi oceniających, przed poszukiwaniem takiej miary dobra i prawości, które pozwoli nie tylko na precyzyjną i uczciwą ocenę, ale także – co uważam za ważniejsze – określanie na kanwie danych przypadków pewnych wskazań na przyszłość...” zob. *Biuletyn nr 417/III Komisji Etyki Poselskiej* z 6 maja 1998 r.

¹⁰ Odmienne kształtują się wnioski z raportu Greco. Twórcy raportu wskazali, że zasady winny być bardziej precyzyjnie ujęte, by wyeliminować po stronie posłów ewentualne wątpliwości co do dopuszczalności podjęcia określonych działań. Zob. J. Arcimowicz, B. Łaciak, op.cit., s. 17–18. Również M.M. Wiszowaty sformułował pod adresem Zasad Etyki zarzut użycia zbyt ogólnych sformułowań, które wymagają od członków Komisji konkretyzacji, M.M. Wiszowaty, op.cit., s. 123.

¹¹ Zob. *Biuletyn nr 417/III Komisji Etyki Poselskiej* z 6 maja 1998 r.

¹² Jako ciekawostkę można wskazać, że w trakcie prac nad zasadami forsowany był przez B. Pęka postulat wpisania do nich zasady patriotyzmu.

¹³ M.P. 1998, Nr 24, poz. 338.

¹⁴ Ustawa z 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (t.j. Dz.U. 2018, poz. 1799 ze zm.).

zowania wątpliwości co do ustalenia treści poszczególnych zasad uchwałodawca każdą z nich zdefiniował, co, jak określił to M.M. Wiszowaty, pozwala uznać uchwałę za przykład „standardu etycznego”¹⁵.

III.

Analiza ponad 20 lat działań Komisji Etyki Poselskiej pozwala wskazać obszary dysfunkcji, które negatywnie oddziałują na efektywność jej prac. Pierwszy wiąże się ze składem Komisji, który kreowany jest w szczególności, odmiennie od pozostałych komisji stałych, sposobem. W myśl art. 143 Regulaminu Sejmu w skład KEP wchodzi po jednym przedstawicielu klubu poselskiego. Liczebność komisji w każdej kadencji może być inna, może także zmieniać się w trakcie kadencji, o ile dojdzie do zmiany w liczbie klubów poselskich, ale jej skład nie może być rozszerzony czy zmniejszony decyzją Marszałka Sejmu Prezydium Sejmu czy nawet Sejmu¹⁶. Intencją uchwałodawcy było zapewne zapewnienie równowagi sił wszystkich członków komisji, ale to, co miało być rozwiązaniem dobrym i słusznym stało się w pewnym stopniu słabością komisji. Przede wszystkim wynika to z faktu, że takie ograniczenie liczbowe członków może prowadzić do faktycznego zablokowania prac komisji, zwłaszcza przy małej liczbie klubów poselskich¹⁷. Za naruszenie zasad etyki poselskiej komisji może ukarać posła jedną z trzech kar: zwrócenia uwagi, upomnienia i nagany. Wymierzenie pierwszej wymaga uzyskania zwykłej większości głosów przy kworum liczącym co najmniej połowę członków komisji, natomiast nałożenie kary upomnienia lub nagany wymaga już uzyskania bezwzględnej większości głosów w obecności co najmniej połowy członków komisji (art. 147 reg. Sejmu). Przy małej liczbie członków Komisja może nie być w stanie podjąć uchwały¹⁸, a wtedy komisja kieruje sprawę do tzw. „zasobów komisji”, co oznacza, faktyczne zakoń-

¹⁵ M.M. Wiszowaty, *op.cit.*, s. 106.

¹⁶ Sejm ma możliwość dokonania zmian w liczbie miejsc w Komisji i w sposobie ich obsadzania jedynie poprzez uchwalenie zmiany Regulaminu Sejmu.

¹⁷ Być może tworząc przedmiotowe regulacje dotyczące składu KEP uchwałodawca, mając doświadczenia ubiegłych kadencji nie przewidzieli, że liczba klubów może się zmniejszać.

¹⁸ Zob. także J. Mordwiłko, *Opinia prawna na temat trybu rozpatrywania wniosków kierowanych do Komisji Etyki Poselskiej*, „Zeszyty Prawnicze BAS” 2010, nr 1, s. 59–60.

czenie sprawy (bowiem nie jest ona w późniejszym czasie ponownie rozpatrywana) i brak oceny czy poseł swoim zachowaniem dopuścił się naruszenia zasad etyki poselskiej czy też nie¹⁹. W praktyce parlamentarnej przypadki odkładania spraw, w których komisja nie jest w stanie uzgodnić stanowiska co do ukarania czy odstąpienia od ukarania nie należą do rzadkich, a to rzuca poważny cień na ocenę skuteczności i cel, jaki z powstaniem Komisji się łączył. Wydaje się również, że członkowie komisji, którzy w świetle postanowień regulaminu Sejmu nie są zobowiązani do zachowania bezstronności²⁰, często nie potrafią odciąć się od przynależności klubowej²¹, co przekłada się na relatywizowanie zachowań posłów. Ponadto członkowie komisji miewają trudności w ocenie czy dane zachowanie posła stanowi naruszenie określonej zasady etyki czy też nie. Dlatego też warto zastanowić się czy w pracach komisji nie powinni uczestniczyć zaproszeni eksperci (np. specjaliści z zakresu etyki, językoznawcy), którzy pomogliby w dokonaniu obiektywnej, pozbawionej politycznego kontekstu oceny zachowań posła²². Ponadto stworzenie mechanizmów wzmacniających obiektywizm uchwał komisji, poprzez oparcie ich uchwał na merytorycznej ocenie osób, posiadających w tej materii odpowiednie kwalifikacje, mogłoby przyczynić się do podniesienia zaufania dla jej prac, także wśród karanych posłów²³.

Krytyczna ocena prac Komisji Etyki Poselskiej warunkowana jest również niską skutecznością nakładanych kar. Zwrócenie uwagi, upomnienie

---

¹⁹ W IX Kadencji Sejmu w skład Komisji Etyki Poselskiej wchodzi 4 posłów, uzyskanie bezwzględnej większości wymaga opowiedzenia się za wnioskiem o ukaranie 3 posłów.

²⁰ Na kandydata na członka Komisji proponuje się osobę o nieposzlakowanej opinii i wysokim autorytecie moralnym (art. 143 ust. 3 reg. Sejmu).

²¹ Wprawdzie przewidziana przepisami regulaminu Sejmu procedura wyboru członków Komisji ma gwarantować wybór osób, które będą cieszyły się akceptacją wszystkich sił politycznych zasiadających w Sejmie, to analizując przebieg posiedzeń nie trudno nie dostrzec próby umniejszania przewinień popełnianych przez posłów z tego samego klubu.

²² Zob. <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/isp-lagodne-kary-dla-awanturnikow-sejmowych,74999.html> (11.09.2021).

²³ Posłanka Krystyna Pawłowicz, 23 lipca 2014 r. w trakcie rozmowy z dziennikarzem Polskiej Agencji Prasowej, odnosząc się do udzielonej jej przez KEP kary nagany za zachowanie podczas 70. Posiedzenia Sejmu i kary upomnienia za obrażanie prof. Władysława Bartoszewskiego stwierdziła: „Głęboko lekceważę jej postanowienia. Ona ma na celu jedynie gnębienie posłów opozycji”. Zob. *Pełny zapis z przebiegu posiedzenia Komisji Etyki Poselskiej Nr 76 z dnia 17 grudnia 2014 r.*, s. 4.

i naganę należy odczytywać nie tylko w wymiarze represyjnym, ale również przez pryzmat ich oddziaływania na przyszłość i eliminowania ze sfery publicznej kontrowersyjnych zachowań. Groźba ukarania czy wcześniejsze wymierzenie kary za określone, naruszające zasady etyki działania, winny stanowić czynnik powstrzymujący posłów przed podejmowaniem aktywności, która w konsekwencji może prowadzić do pociągnięcia do odpowiedzialności przed Komisją. Niemniej analizując wnioski kierowane do komisji i podjęte przez nią uchwały można mówić o iluzoryczności oddziaływania sankcji na postawy parlamentarzystów, o czym świadczyć może występowanie w każdej kadencji „posłów – recydywistów”, wielokrotnie karanych przez Komisję²⁴. Wymierzone kary podawane są do wiadomości publicznej (publikacja w Kronice sejmowej), ale trudno mówić o ich dolegliwości. Należałoby zatem rozważyć, co niech stanowi przyczynek do dalszych dyskusji, czy nie byłoby bardziej dotkliwe poinformowanie na początku posiedzenia izby, które są transmitowane i kiedy frekwencja na sali posiedzeń jest z reguły duża, o posłach ukaranych przez KEP i wymierzonych im karach. M.M. Wiszowaty, idzie w swoich propozycjach znacznie dalej, wskazując, że najbardziej dotkliwymi byłyby kary: przeproszenia²⁵ i kara finansowana. Można również, w przypadku uporczywego naruszania Zasad Etyki rozważyć możliwość wykluczenia posła z udziału w kolejnym (jednym lub kilku) posiedzeniu Sejmu.

IV.

Dokonując w 1997 r. zmiany regulaminu Sejmu, wprowadzając do systemu stałych komisji sejmowych komisję Etyki Poselskiej, uchwałodawca jej właśnie, na zasadzie wyłączności, przypisał zadanie rozpatrywania spraw posłów, którzy zachowują się w sposób nieodpowiadający godności posła, na-

---

²⁴ W Sejmie VII kadencji poseł J. Palikot był 7 razy ukarany karą nagany, raz karą upomnienia, 3 razy zwróceniem uwagi. Wśród wielokrotnie karanych posłów można również wskazać A. Ryfińskiego, K. Pawłowicz, J. Korwin-Mikke czy G. Brauna.

²⁵ Autor zwraca uwagę, że przeprosiny były w katalogu kar w II Rzeczypospolitej i tuż po II wojnie światowej, dlatego przywrócenie przeprosin byłoby „nawiązaniem do dorobku polskiego parlamentaryzmu” M.M. Wiszowaty, op.cit., s. 113–114, 124.

ruszając zasady etyki poselskiej. Po ponad dwudziestu latach, 20 lipca 2018 r. Sejm przyjął nowelizację regulaminu²⁶ wprowadzając doń art. 22a i 22b, które wprowadziły nowy instrument egzekwowania odpowiedzialności posłów, których działania noszą znamiona naruszających godność. Artykuł 22a stanowi, że Marszałek Sejmu może stwierdzić, że poseł swoim zachowaniem na posiedzeniu organów Sejmu naruszył powagę Sejmu, zaś art. 22b, że Marszałek Sejmu może stwierdzić, że poseł na terenie pozostającym w zarządzie Kancelarii Sejmu w rażący sposób naruszył spokój lub porządek. W przypadku stwierdzenia, że poseł naruszył art. 22a lub 22b Prezydium Sejmu może podjąć uchwałę o obniżeniu uposażenia lub diety parlamentarnej posła, w wysokości nieprzekraczającej 1/2 uposażenia poselskiego lub pełnej diety parlamentarnej miesięcznie na okres nie dłuższy niż 3 miesiące.

Wskazaną zmianą regulaminu Sejmu wprowadzony został dualizm odpowiedzialności za sprzeczne z zasadami etycznymi zachowania posłów. Wprawdzie w art. 22a i 22b uchwałodawca posłużył się pojęciami – powaga Sejmu oraz naruszenie spokoju i porządku, a nie, jak to ma miejsce w Zasadach – godność i dbałość o dobre imię Sejmu, to wydaje się, że można z pełną odpowiedzialnością stwierdzić, że te drugie zawierają w sobie wartości wpisane do art. 22a i 22b. Naruszenie powagi Sejmu, o którym mowa w art. 22a, jak i zachowania naruszające spokój lub porządek (art. 22b) mieszczą się w zasadzie dbałości o dobre imię Sejmu, która zgodnie z przyjętymi Zasadami Etyki Poselskiej oznacza, że posłowie powinni unikać zachowań, które mogą godzić w dobre imię Sejmu. Naruszenie powagi Sejmu może przybrać różną postać, często wiąże się z użytymi przez posłów słowami czy gestami²⁷, ale niezależnie od formy takie zachowanie może być kwalifikowane jako godzące w dobre imię Sejmu²⁸. Dbałość o dobre imię Sejmu wymaga od posłów zachowania

²⁶ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 20 lipca 2018 r. w sprawie zmiany Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. poz. 729).

²⁷ Wobec posła S. Nitrasa stwierdzono, że naruszył powagę Sejmu kiedy podczas rozpatrywania nowelizacji Kodeksu karnego, po swoim wystąpieniu, w którym poruszył kwestie pedofilii w Kościele, położył przed posłem J. Kaczyńskim buciki dziecięce (w przestrzeni publicznej buciki dziecięce stanowią symbol solidarności z ofiarami księży pedofili, <https://tvn24.pl/polska/slawomir-nitras-ukarany-kara-finansowa-przez-prezydium-sejmu-ra949723-2300312> (12.09.2021)).

²⁸ Jak wskazuje P. Malec-Lewandowski za naruszające dbałość o dobre imię Sejmu KEP uznaje m.in.: posługiwanie się wulgaryzmami, niecenzuralne słownictwo, wypowiedzi

powagi na Sali posiedzeń plenarnych, zarówno powagi w wypowiedzianych słowach z mównicy, jak i z zajmowanego miejsca, jak i powagi w zachowaniach pozawerbalnych, a także powstrzymywanie się od zachowań naruszających spokój lub porządek²⁹ na całym obszarze pozostającym w zarządzie Kancelarii Sejmu. Mamy zatem obecnie do czynienia z sytuacją, kiedy dopuszczając się zachowań naruszających powagę izby poseł może być ukarany karą finansową, polegającą na obniżeniu uposażenia i równoległe, za to samo zachowanie może także być ukarany przez Komisję Etyki Poselskiej.

V.

Mimo wielu dysfunkcji utworzenie Komisji Etyki Poselskiej i uchwalenie Zasad Etyki było słusznym rozwiązaniem. Wobec stale obniżającego się poziomu debaty parlamentarnej i niskiej kultury politycznej istnienie mechanizmów służących reagowaniu na zachowania naruszające standardy etyczne, piętnowaniu ich, a przez to oddziaływaniu na przyszłość znajduje pełne uzasadnienie. Nie można jednak zapominać o wypracowanych przez ponad dwadzieścia lat działalności komisji doświadczeniach, które obnażyły obszary wymagające ponownego przeanalizowania i zreformowania. Pierwotne założenie, że Zasady Etyki i procedura egzekwowania odpowiedzialność za ich naruszenie odnosić się będą do sytuacji na styku interes publiczny – interes prywatny okazało się być założeniem nie do końca odpowiadającym rzeczywistości, bowiem naruszenia Zasad w przeważającym zakresie mają charak-

---

przekraczające granice dobrego obyczaju, obraźliwe wobec innych osób, *Naruszenie Zasad Etyki Poselskiej w świetle uchwał Komisji Etyki Poselskiej w latach 1998–2015*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2016, nr 1, s. 33 i n. Zob. także B. Szepietowska, *W sprawie interpretacji zwrotu „zachowanie nie odpowiadające godności posła (opinia)”, „Przegląd Sejmowy” 1996, nr 2, s. 105.*

²⁹ Pomocnym w odkodowaniu zakresu pojęcia „naruszenie spokoju i porządku” może dorobek nauk penalnych i odniesienie się do art. 51 Kodeksu wykroczeń (t.j. Dz.U. 2021, poz. 2008). Porządek publiczny rozumiany jest jako stan równowagi psychicznej grup i zbiorowości społecznych, zaś spokój publiczny to stan panowania nad uczuciami i emocjami członków zbiorowości... Naruszenie spokoju lub porządku może zatem nastąpić poprzez krzyk, hałas, alarm czy inny wybryk (zachowanie, które odbiega od przyjętych zwyczajowo norm współżycia) więcej czytaj m.in. Sz. Krajnik, *Komentarz do art. 51, [w:] Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. J. Lachowski, Warszawa 2021, Lex online.

ter interpersonalny. Najczęściej naruszaną zasadą jest zasada dbałości o dobre imię Sejmu, a jej naruszenia mają głównie charakter werbalny i wiążą się z wypowiedziami posłów. Również w płaszczyźnie oddziaływania kar doświadczenia prac Komisji nie napawają optymizmem, czego dowodem mogą zarówno sprawy, w stosunku do których KEP nie jest w stanie podjąć uchwały i trafiają one do tzw. zasobów komisji, jak powtarzające się nazwiska posłów, wobec których kierowane są wnioski o ukaranie.

Przed wszystkim zaś należy odejść od dualizmu odpowiedzialności, z jakim mamy do czynienia wobec wprowadzenia do Regulaminu Sejmu przepisów umożliwiających Marszałkowi Sejmu uznawać, że poseł naruszył powagę Sejmu czy zakłócił spokój i porządek³⁰.

Literatura

- Arcimowicz J., Łaciak B. *Komisja Etyki Poselskiej – refleksje o etyce parlamentarzystów*, Warszawa 2017.
- Krajnik Sz., *Komentarz do art. 51, [w:] Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. J. Lachowski, Warszawa 2021.
- Mordwiłko J., *Opinia prawna na temat trybu rozpatrywania wniosków kierowanych do Komisji Etyki Poselskiej*, „Zeszyty Prawnicze BAS” 2010, nr 1.
- Malec-Lewandowski P., *Naruszenie Zasad Etyki Poselskiej w świetle uchwał Komisji Etyki Poselskiej w latach 1998–2015*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2016, nr 1.
- Szepietowska B. *W sprawie interpretacji zwrotu „zachowanie nie odpowiadające godności posła (opinia)*, „Przegląd Sejmowy” 1996, nr 2.
- Wiszowaty M.M., *O potrzebie przywrócenia sądu honorowego i wprowadzenia przeprosin poselskich i senatorskich do polskiego prawa parlamentarnego*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2017, nr 5.

---

³⁰ W grudniu 2021 r. został złożony w Sejmie projekt uchwały zmieniającej Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zakładający wykreślenie art. 22a i 22b – Projekt odbudowy wolności parlamentarnej.